

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Šance pro Šluknovský výběžek

Klíčová aktivita č. 2

Vzdělávací modul VM

**Vztah k médiím a informačním technologiím,
rozpoznávání manipulativních technik**

Autor: PaedDr. Vladimír Heger

Varnsdorf 2013

Projekt „**Šance pro Šluknovský výběžek**“
reg. č. CZ.1.07/3.1.00/37.0030

Realizátor: Vyšší odborná škola a Střední škola, Varnsdorf, příspěvková organizace

Partner: Střední lesnická škola a Střední odborná škola sociální, Šluknov, příspěvková organizace

OBSAH:

1. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO MODULU	3
1.1 PROFIL ABSOLVENTA	3
1.2 VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ	3
1.3 MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ ZÍSKANÝCH ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ V ŽIVOTĚ	3
1.4 POJETÍ VZDĚLÁVACÍHO MODULU	4
2. CHARAKTERISTIKA OBSAHU VZDĚLÁVACÍHO MODULU	5
2.1 VZDĚLÁVACÍ MODUL VZTAH K MÉDIÍM A INFORMAČNÍM TECHNOLOGIÍM, ROZPOZNÁVÁNÍ MANIPULATIVNÍCH TECHNIK	5
2.2 ORGANIZACE VÝUKY	5
2.3 METODICKÉ POSTUPY VÝUKY	5
2.4 ZPŮSOBY ZJIŠŤOVÁNÍ POKROKU UCHAZEČŮ A ZPĚTNÉ VAZBY OD MENTORŮ	6
2.5 VSTUPNÍ PŘEDPOKLADY	6
3. UČEBNÍ PLÁN VZDĚLÁVACÍHO MODULU	7
4. ROZPIS HODIN VZDĚLÁVACÍHO MODULU	9

1. Charakteristika vzdělávacího modulu

1.1 Profil absolventa

Vzdělávací modul Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik vznikl v rámci projektu Šance pro Šluknovský výběžek v roce 2012 a jeho hlavním posláním je posílit kompetence účastníků k uvědomělému využívání médií a informačních technologií. Modul má výrazně preventivní charakter, neboť obsahuje informace o předcházení složitých životních situací typu závislost na hracích automatech nebo nezodpovědná reakce na reklamní sdělení. Modul je užitečný i pro občany, kteří vlastní a ovládají elektronická média, ale nejsou si vědomi jejich negativních účinků na chování lidí a jejich sociální roli. Mnohé ze znalostí a dovedností jsou přenositelné i do jiných oblastí života – např. při hledání zaměstnání nebo elektronických nákupech.

Modul je určen osobám starším 15 let, kteří nemají základní kompetence v oblasti médií a informačních technologií a hrozí jim, že se stanou objektem manipulace, závislost na médiích může vést k jejich sociálnímu vyloučení.

1.2 Výsledky vzdělávání

Absolvent vzdělávacího modulu bude schopen:

- rozpoznat mediální manipulaci a hrozící nebezpečí, které z ní vyplývá,
- pěstovat si vlastní sebevědomí a posilovat poznání, že manipulátor nebo reklamní médium jsou silnější než příjemce jejich sdělení,
- mít jasnou představu o svých právech,
- umět odmítnout manipulátorovu žádost, nemít vůči němu zábrany a závazky,
- naučit se postupům, jak konkrétní manipulativní techniky eliminovat.

1.3 Možnosti uplatnění získaných znalostí a dovedností v životě

Absolvent uplatní získané kompetence v každodenním životě, a to v situacích, které se týkají volnočasových aktivit i praktických činností (například elektronické nákupy nebo vyhledávání spojů ve veřejné dopravě). Získané dovednosti ovlivní jeho osobní chování i rodinné vztahy.

Mnohé z kompetencí jsou analogické i pro pracovní prostředí, takže jsou přenositelné i do výkonu zaměstnání nebo podnikání.

Vzdělávací modul může mít zprostředkovaný dopad i na děti účastníků a další rodinné příslušníky, protože posiluje nejen vnitřní motivaci k odpovědnému užívání médií, ale svým didaktickým a osvětovým pojetím vytváří u účastníků předpoklady k tomu, aby informace dokázali předat a vysvětlit v rámci komunity.

1.4 Pojetí vzdělávacího modulu

Vzdělávací modul Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik má osvětový charakter a spadá spíše do oblasti občanského vzdělávání. Snahou mentorů je poskytovat informace účastníkům, vést je ke kritickému posuzování informací z různých zdrojů a motivování k zodpovědnému chování v oblasti médií a informačních technologií.

Pojetí modulu je vzhledem k charakteristice cílové skupiny spíše neformální, nejsou využívány ani frontální metody typické pro školní vyučování, ani přednáškové a seminární formy typické pro odborné vzdělávání dospělých. Důraz je kladen na individualizovaný způsob práce s jednotlivci nebo malými skupinami. Účastníci mohou využívat během kurzu vlastních elektronických médií (mobilní telefon, notebook, tablet).

Důraz je kladen na využívání reálných situací ze života účastníků, jejich osobních zkušeností a zkušeností z jejich blízkého okolí. V této souvislosti budou mentoři dbát na diskrétnost.

Mentoři působící ve vzdělávacím modulu jako vzdělavatelé, budou zachovávat etické zásady uvedené v Metodice pro aplikaci vzdělávacích programů do praxe.

2. Charakteristika obsahu vzdělávacího modulu

2.1 Vzdělávací modul *Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik*

V modulu *Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik* jsou probírány základní pojmy a praktiky spjaté s každodenním užíváním elektronických médií a jejich působením na chování lidí. Účastník se bude orientovat v různých druzích médií a naučí se rozeznávat funkce a cíle mediálních produktů. Tématem modulu je také vytvoření určitých návyků a pěstování sebekázně při používání médií, které jsou cíleny na uživatele především svou zábavnou formou a tržně manipulativní funkcí.

2.2 Organizace výuky

Celkové pojetí organizace výuky je značně neformální, nemá pevný časový rozvrh a strukturu. Toto rozvolnění je odvozeno od osvětového charakteru vzdělávacího programu.

Výuka se bude typicky odehrávat v prostředí blízkém účastníků, tj. v domácnostech, komunitních centrech a některé aktivity skupinového charakteru se budou odehrávat ve školících místnostech realizátora a partnera projektu.

Časově je přímá kontaktní práce plánována podle potřeb cílové skupiny. Pokud se tedy mentor s účastníkem dohodne na schůzce v kteroukoliv denní či večerní hodinu, nic tomu nebrání.

Důležitým faktorem je využití didaktických prostředků, jimiž jsou samotná média. Předpokládá se, že účastníci modulu budou používat vlastní přenosná média (mobilní telefon, notebook, tablet apod.), nebo mohou mentoři v závislosti na množství účastníků a jejich charakteristiku využít vlastních přenosných médií.

2.3 Metodické postupy výuky

Vzdělávací modul má osvětový charakter a převažuje v něm přímá kontaktní práce mentora s jednotlivci nebo malými skupinami (např. rodinou). Podle tématu a situace jsou voleny tyto výukové metody: individuální a skupinové konzultace, workshopy, přednášky, nácviky praktických situací. Nejdůležitějším úkolem mentorů je vytvářet zajímavé a podnětné situace, ve kterých se účastníci zcela neformálně naučí potřebné dovednosti a znalosti.

Základními metodami výuky jsou dialog a rozhovor. U pasivních a nesmělých jednotlivců je třeba citlivě odstraňovat komunikační bariéry a motivovat tyto jednotlivce k aktivnímu dialogu. Vzdělávání se nejčastěji odehrává v přirozeném prostředí účastníků, což usnadňuje komunikaci.

Pro podporu učení dostává účastník vzdělávací oporu s nejdůležitějšími informacemi. Tento sešit není určen pouze k samostudiu, ale je aktivně využíván i při samotné výuce.

2.4 Způsoby zjišťování pokroku uchazečů a zpětné vazby od mentorů

Mentori se snaží v úvodu každého modulu provést neformální diagnostiku kompetencí jednotlivých účastníků, aby měli představu o aktuální úrovni znalostí a dovedností. Pokroky jednotlivých účastníků si mentori zaznamenávají a využívají těchto záznamů k účinnější individualizaci vzdělávání. Ve výuce se tedy používá pouze toto formativní hodnocení; sumativní hodnocení není využíváno. Mentori samozřejmě neformálním způsobem průběžně informují účastníky o jejich pokroku, chválí je a povzbuzují při dílčích neúspěších.

Zároveň informují o svých poznatcích tvůrce vzdělávacího modulu, seznamují je s případnými nedostatky a případně navrhnou některé úpravy těchto materiálů, které povedou k vyšší efektivnosti vzdělávání cílové skupiny v tomto konkrétním vzdělávacím modulu.

Podle počtu účastníků je možné provádět hodnocení skupinové i individuální.

2.5 Vstupní předpoklady

Vzdělávací modul Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik má velmi nízký vstupní práh. Vyžaduje se pouze dovršení 15 let věku, souhlas se zapojením do vzdělávacích aktivit a souhlas se zpracováním osobních údajů v tomto rozsahu: jméno a příjmení, bydliště, datum narození. Účastníci jsou zároveň informováni o možnosti použití fotografických či kamerových záznamů v rámci výuky.

3. Učební plán vzdělávacího modulu

Název modulu	Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik	Kód	VM
Délka modulu	10 hodin		
Typ modulu	Nepovinný		
Vstupní předpoklady	Vyžaduje se dovršení 15 let věku, souhlas se zapojením do vzdělávacích aktivit a souhlas se zpracováním osobních údajů v tomto rozsahu: jméno a příjmení, bydliště, datum narození. Účastníci jsou zároveň informováni o možnosti použití fotografických či kamerových záznamů v rámci výuky.		
Stručná anotace vymezující cíle modulu			
<p>V modulu Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik jsou probírány základní pojmy a praktiky spjaté s každodenním užíváním elektronických médií a jejich působením na chování lidí. Účastník se bude orientovat v různých druzích médií a naučí se rozeznávat funkce a cíle mediálních produktů. Tématem modulu je také vytvoření určitých návyků a pěstování sebekázně při používání médií, které jsou cíleny na uživatele především svou zábavnou formou a tržně manipulativní funkcí.</p>			
Předpokládané výsledky výuky			
Absolvent modulu bude schopen:			
a) rozpoznat mediální manipulaci a hrozící nebezpečí, které z ní vyplývá,			
b) pěstovat si vlastní sebevědomí a posilovat poznání, že manipulátor nebo reklamní médium jsou silnější než příjemce jejich sdělení,			
c) mít jasnou představu o svých právech,			
d) umět odmítnout manipulátorovu žádost, nemít vůči němu zábrany a závazky,			
e) naučit se postupům, jak konkrétní manipulativní techniky eliminovat.			
Učivo			
• definice médií,			
• tištěná média,			
• televize a rozhlas,			
• mobilní telefon, internet,			

- reklama, mediální manipulace,
- tvorba mediálních produktů,
- psychologické, etické a právní problémy médií.

Doporučené postupy výuky

Individuální nebo skupinové konzultace, prezentace ukázek auditivních a vizuálních děl, diskuse.

Způsob ukončení modulu

Započtení na základě absolvovaných výukových a konzultačních hodin.

Doporučená literatura a informační zdroje

1. HEGER, V. *Vzdělávací opora VM. Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik*. Projekt Šance pro Šluknovský výběžek. Varnsdorf, 2013
2. HEGER, V. *Tahák – Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik*. Projekt Šance pro Šluknovský výběžek. Varnsdorf, 2013
3. BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií*. Praha, Grada Publishing 2012
4. DEFLEUR, Melvin L., BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, Sandra J. *Teorie masové komunikace*. Praha, Karolinum 1996
5. GILES, D. *Psychologie médií*. Praha, Grada Publishing 2012
6. HEGER, V. *Komunikace ve veřejné správě*. Praha, Grada Publishing 2012
7. ILOWIECKI, Tadeusz M., ŽANTOVSKÝ, P. *Manipulace v médiích*. Praha, UJAK2008
8. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Základy masových médií*. 2. vyd. Praha, Portál 2009
9. KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha, Karolinum 1995
10. McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 2. rozš. vyd. Praha, Portál 2005
11. MUSIL, J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha, Votobia 2003
12. REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník médií*. Praha, Portál 2004

4. Rozpis hodin vzdělávacího modulu

Modul VM - Vztah k médiím a informačním technologiím, rozpoznávání manipulativních technik		
Obsah (dílčí témata)	Časová dotace	Metody, pomůcky
I. Úvod, definice médií <ul style="list-style-type: none"> vstupní anketa druhy médií 	1 hodina	<ul style="list-style-type: none"> konzultace diskuse vzdělávací opora
II. Tištěná média <ul style="list-style-type: none"> struktura tištěného média vizualizace kompozice textu a obrazu 	1 hodina	<ul style="list-style-type: none"> konzultace diskuse vzdělávací opora prezentace tiskovin
III. Televize a rozhlas <ul style="list-style-type: none"> duální systém vysílání agenda setting 	1 hodina	<ul style="list-style-type: none"> diskuse vzdělávací opora konzultace
IV. Mobilní telefon, internet <ul style="list-style-type: none"> emotikon SMS zprávy sociální sítě multitasking interakce 	3 hodiny	<ul style="list-style-type: none"> konzultace diskuse vzdělávací opora ukázky mediálních produktů
V. Reklama, mediální manipulace <ul style="list-style-type: none"> druhy reklamy etické zásady reklamy sociální skupiny ovlivňování druhy manipulace 	2 hodiny	<ul style="list-style-type: none"> konzultace diskuse prezentace reklamních produktů vzdělávací opora

<p>VI. Tvorba mediálních produktů</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2. mediální věk • www • instituce 	<p>1 hodina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • konzultace • diskuse • vzdělávací opora • prezentace mediálních produktů
<p>VII. Psychologické, etické a právní problémy médií</p> <ul style="list-style-type: none"> • právo na informace • ochrana soukromí • závislost na médiích 	<p>1 hodina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • konzultace • diskuse • vzdělávací opora